

JELENTÉS 1946. ÉVBEN PARÁD KÖRNYÉKÉN VÉGZETT FÖLDTANI FELVÉTELÉRŐL

Írta: dr. Szentés Ferenc

(2 szelvény)

A Magy. Áll. Földtani Intézet igazgatósága 1946 augusztus 21-én kelt 669/946. sz. rendelete alapján, az Iparügyi Miniszter 101.669/XIV. 1946. számú rendelete értelmében, 1946 október 16 és november 2-a között, Parád környékének földtani reambulációjával foglalkoztam, abból a célból, hogy hegyszerkezeti és rétegtani vizsgálatok alapján földolaj kutató fúrás telepíthessék.

A reambuláció alapjául id. Noszky Jenő, Rozlozsnik Pál, valamint a saját régebbi felvételeim szolgáltak. Parád és távolabbi környékével foglalkozó földtani szakirodalom megtalálható:

1. Noszky Jenő: A Mátra-hegység geomorfológiai viszonyai. Karcag, 1927.
2. Hojnos Rezső: Jelentés a Recsk környéki bitumen előfordulásáról. Az Enargit Bánya és Kohóművek kiadása.
3. Rozlozsnik Pál: Geológiai tanulmányok a Mátra északi oldalán Parád, Recsk és Mátraballa között. Földtani Intézet Évi Jelentése 1933—35. évről. II. köt. 545. old. Budapest, 1939.
4. Rozlozsnik Pál: Jelentés a parád-hutai fúrópontról. 1:5000 térképpel. Kézirat. Földtani Intézet irattár, 873/1936.
5. Schmidt E. stb.: A kincstár csonkamagyarországi szénhidrogénkutató mélyfúrásai. Földtani Intézet Évkönyve, XXXIV. köt. 1. füz. 198. old. Budapest, 1939.
6. Majzon László: Foraminifera vizsgálatok a mélyfúrás laboratórium-ban. Földtani Intézet Évi Jelentése 1936—1938. évről. IV. köt. 1605. old. Budapest, 1945.
7. Majzon László: Foraminifera vizsgálatok a mélyfúrás laboratórium-ban. U. ott 1939—40. évről.
8. Fekete Jenő: Jelentés a Eötvös Loránd geofizikai intézet működéséről az 1936—38. években. Iparügyi Minisztérium kiadása, Budapest, 1939.
9. Schréter Zoltán: Nagybátony környéke. Magyar Tájak Földtani Leírása. II. köt. Földt. Int. kiad. Budapest, 1940.
10. Szentés Ferenc: Salgótarján és Pétervására közötti terület. Ugyanott V. köt. 1943.
11. Majzon László: Adatok Parád és Fedémes környékének stratigráfiájához. Földt. Int. Évi Jel. 1945—47.-ről.

Az újabb irodalmi adatok alapján felmerült az a gyanú, hogy a már régebben ismert parádóhutai boltozat távolról sem olyan egységes, ahogy azt feltüntették, hanem azt számos vetődés szabdalja és magának a boltozatnak a tengelye hosszában is süllyed és emelkedik. Ilymódon tehát előfordulhat, hogy a boltozat réteghajlása nem esik egyúttal az olajkutatás szempontjából legkedvezőbb eleváció helyére. Ebben az esztendőben megindultak az ilyen irányú földtani felvételek és kitűnt, nemcsak hegyszerkezeti, hanem rétegtani szempontból is kiegészítések eszközlendők a régebbi felvételeken. A megkezdett reambuláció arra mutat, hogy ez a joggal reményteljes terület földtani szempontból távolról sincs annyira kidolgozva, ahogy az olajföldtani szempontból kívánatos volna. Egy olajkutató fúrás költsége sokszorosan megérdemli a kimerítően részletes földtani térkép készítésének költségeit különösen akkor, amikor az áttekintő bejárások alapján máris felismert jelentős vetődések között a fúrás helyének irányítása száz métereken belül döntő fontosságú lehet.

Egy grafikus rétegtani szelvény Nagybatonytól—Bükkszékig, a mostanáig lemélyesztett kincstári fúrások alapján, azt mutatja, hogy a nagybatonyi szerkezet még távolról sincs kivizsgálva, itt az oligocén rétegsor jelentősen megvastagszik és több, kisebb helyi szerkezetet fog mutatni. A Parád határában lemélyesztett két fúrást a lehető legrosszabb helyre telepítették, a miocén teknőbe s nem a tektonikai elevációt, hanem a jó fedőrétegsort tartották fontosabbnak. A két parádi fúrás között egy szép eleváció látható Parádóhuta környékén, eza hely kutatófúrásra ajánlható. Recsk I. fúrás környéke reménybeli terület, de innen kelet felé távolodva már csak kisebb olajlencséket foghatunk meg és csak Bükkszék környékén kapunk megint erősebb elevációt. A szelvényből kitűnik továbbá, hogy csapás mentén a boltozat hullámszik és hogy végig másodlagos helyzetű, migrált olajokkal van dolgunk. Ezért csapás mentén is egész részletes rétegtani szintezést kell keresztülvinni és 1:25.000 térképnél jóval nagyobb mértékű lapon kell dolgozni. Pl. Parád környékén a középsőoligocén rétegeket két szintre osztottuk, a felsőoligocént szintén. Az idei vizsgálatok és Majzon László foraminifera vizsgálatai alapján kitűnt, hogy az oligocén középső szintje négy szintre, felső szintje szintén legalább négy szintre tagolandó. Ennek a finomabb szintezésnek alapján a finomabb, részletesebb hegyszerkezet is jobban rögzíthető és a fúrás mélységének számításánál is egészen új képet ad. Az alsókatti agyagosabb szintje jó fedőközetnek is számít, mely többnyire bitumenszagú.

Rétegsor. A legidősebb képződmény az alsóoligocén korú, vagy annál valamivel régebbi *biotitamfibolandezit erupció*, Parádfürdő és Recsk között. Vetősíkok mentén meredekensüllyed az le az oligocén szedimentumok alá.

Az idősebb andezit fedőjében leperszerűen pár méter vastag lithothamniumos-homokos-meszes agyag csak foltokban fordul elő. A Fehérkő csúcsától NyÉNy-ra 800 m-re lévő árokban Majzon Lászlóval *Spondylus*, *Pecten*, *Ostrea* kővületeket gyűjtöttünk ebből a lencséből, mely a Noszky-tól leírt derecskei faunával párhuzamosítható. Ebben a réteglencsében a *latterfi emelet* legalsó tagját látjuk. Magasabb tagjai nem kerülnek a felszínre, vetődés mentén a mélybe süllyedtek.

A középsőoligocén rupéli barna márgás agyag csupán a Parádfürdő és Parád község közötti területre szorítkozik. A földiolaj szempontjából legfontosabb képződménynek tehát itt a kulminációja. A továbbiakban tehát megfontolás tárgyává teendő, hogy ezt a területet részletesebben megvizsgáljuk és ezeket a vizsgálatokat Derecske irányában kiegészítsük.

Parád és Óhuta között a legelterjedtebb képződmény a *felsőoligocén katti rétegsor*: 1. A parádi Kálvária környékén és a bodonyi-út bevágásai jól feltárják a legmélyebb szintjeit, szürkésbarna agyagos homokokat. Vékonyabb-vastagabb rétegei gyakran keresztarétegződésűek. Ennek a sorozatnak magasabb tagját látjuk feltárva Parád község déli végén, de itt már vékonyabban rétegezett, homokosabb, nem keresztarétegzéses. 2. A fedő katti rétegek a Köves patak mentén délnek haladva agyagosabbak lesznek. Kompaktabb, jól rétegzett, alig homokos, nedvesen kékesszürke, szárazon sárgásbarna színű agyagok ezek. 3. A mélyebb kattiai rétegsor legfelső tagja a kékesszürke színű, rétegezett, de görbelapú muszkovitscillámos homokkő. Amíg az 1—2. sz. rétegek vastagságát 100—150 méterre becsülhetjük, ez a 3. sz. réteg valószínűleg vékonyabb. A felsőbb szintek fokozatosan durvábbak lesznek, amelyek anyagában glaukonitszemek, kisebb kvarcit kavicsok fordulnak elő, a rétegek kompaktabbak, vastagabbak. Régebben ezeket a rétegeket részben a rupélibe, részben a kattiba helyezték. 4. A katti rétegsor felső fele a többszáz méter vastag pados homokkő, alul muszkovitos-glaukonitos kvarcit-lidit kavicsos rétegek, melyek felfelé mind durvábbak lesznek. Parád-Bodony-Mátraballa-Mátramindszent környékén ez a rétegsor igen elterjedt, erdős hegyeket épít fel. Területünkön a Várhegy és Hársashegy ebből a pados-keresztarétegzéses homokkőből áll.

A miocén rétegek az oligocén rétegekre *diszkordánsan* települnek. A diszkordancia szögét feltárásban közvetlenül nem észlelhetjük, sőt petrográfiailag mintegy fokozatos átmenet észlelhető, de megfigyelhető az, hogy a legalsó miocén rétegek a katti különböző szintjeire települnek.

Az *alsómiocén* 1., durva, kavicsos homokkőréteggel kezdődik. Padosan rétegezett homokkőben világoszöld, vagy fehér koptatott horzsakövek találhatók. Finomabbszemű betelepülések és tufarétegek, horzsaköves fehér palák a fedő felé gyakoriabbak. Az óhutai köfejtőben szép hexagonális kvarcprizmákat gyűjtöttem. Települése szerint ez a durva transzgressziós rétegsor megfelel a parádfürdői Ilonavölgy pectenés

alsóburdigalái rétegeinek. 2. Vele együtt fordul elő az u. n. »terreszt-rikus« rétegsor kavicsa és tarka, főleg vörös agyagja. Tojásnagyságú, jól legömbölyödött kvarcitkavicsok között liditkavicsok kisebbek. Az 1.—2. sz. rétegek vastagsága Óhutánál 60—80 m. 3. Kb. 40—50 méterre becsülhető a fedő »alsó« riolittufa, melynek fedője a 4. apoka, slír, barna agyagmárga. Feltételezhető, hogy ennek alsó szintje még az I. mediterránba, magasabb rétegei ellenben a II-ik mediterránba helyezendők. Rossz feltárásban van közben még egy magasabb riolittufa betelepülés is mely valószínűleg kisebb réteg csupán és nem az alsó tufának tektonikai ismétlése.

Olajföldtani szempontból a *pyroxenandezit erupciót*, sztratóvulkánjait és számos telérét részletesebben nem vizsgáltuk. A telérek kisebb-nagyobb megszakítással követhetők, a tektonikai vonalakat követik, de a tektonikában csupán kisebb kontaktudvarban vagy enyhe rétegflexurában jelentkeznek.

Az egész Mátraalját vastag *pleisztocén* takaró fedi, sok andezit-törmelékkal és nyirokszerű agyaggal. Ezek miatt a fentebb felsorolt idősebb képződmények csak a vízmosások alján, vagy mesterséges feltárásban észlelhetők. Ez az oka annak, hogy mérőszalag nélkül az egyes feltárási pontokat pontosan rögzíteni alig lehet.

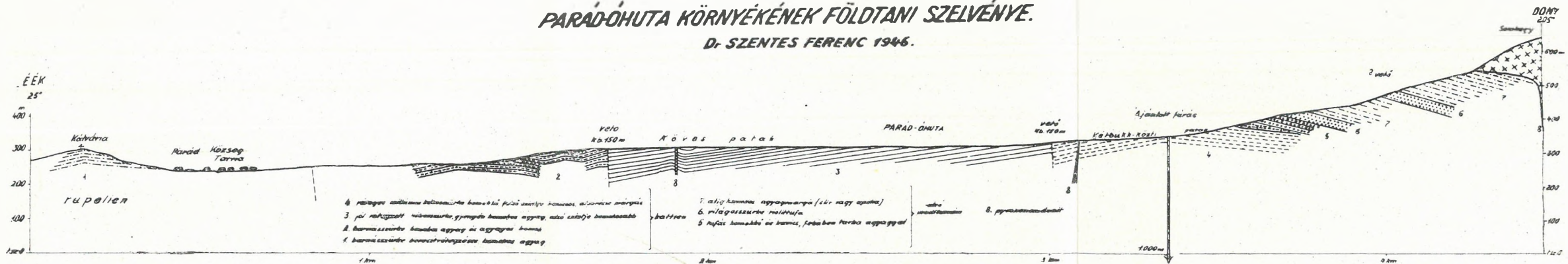
Hegyszerkezet. A parádóhutai boltozatot id. Noszky Jenő ismertette először a szakirodalomban, a részletvizsgálatoknál azonban kitűnt, hogy itt nem összefüggő boltozattal van dolgunk, hanem az több jelentős hosszanti és harántvetővel szabdalódik. Ezeknek a vetődéseknek lefutását pontosabban ki kellene még nyomozni, ami csak sorozatos aknázással történhetik. A vetők feltételezhető lefutását térképen feltüntettem. Ezeknek a vetőknek ugrómagassága 100—200 méter között változhat, de természetükről, vetősíkról pontosabban nem tudunk. Úgy látszik, hogy a hosszanti vetők idősebbek és az ÉÉK-DDNy irányú harántvetők ezeket szabdalják.

Földolaj szempontjából fontos, hogy a vetődések miatt a boltozat áthajlása, tengelye, mélyebbre süllyedt, mint ahogy kellene lenni, vagyis a vetők csökkentik az elevációt. Fontos azonban, hogy a boltozatot, mint főformát geofizikailag, gravitációs mérésekkel is ki lehetett mutatni. Természetesen a sok andezitkitörés között részletesebb geofizikai felvétel nem eszközölhető.

Az előzetes bejárások alapján Parádóhutától délre, a térképen megjelölt helyen ajánlható egy 1200 méteres kutatófúrás. Ez a pont megfelel Rozlozsnik Páltól 1936. évben kijelölt fúrópontjának, azzal a megjegyzéssel, hogy ajánlatos lenne előzetesen Recsk és Derecske környékén is részletesebb felvételeket és kutatófúrásokat mélyíteni, mert ezeken a helyeken Óhutánál magasabb hegyszerkezeti helyzetben lévén, több reményünk lehet olajjövesztésre.

PARÁD-ÓHUTA KÖRNYÉKÉNEK FÖLDTANI SZELVÉNYE.

Dr. SZENTES FERENC 1946.

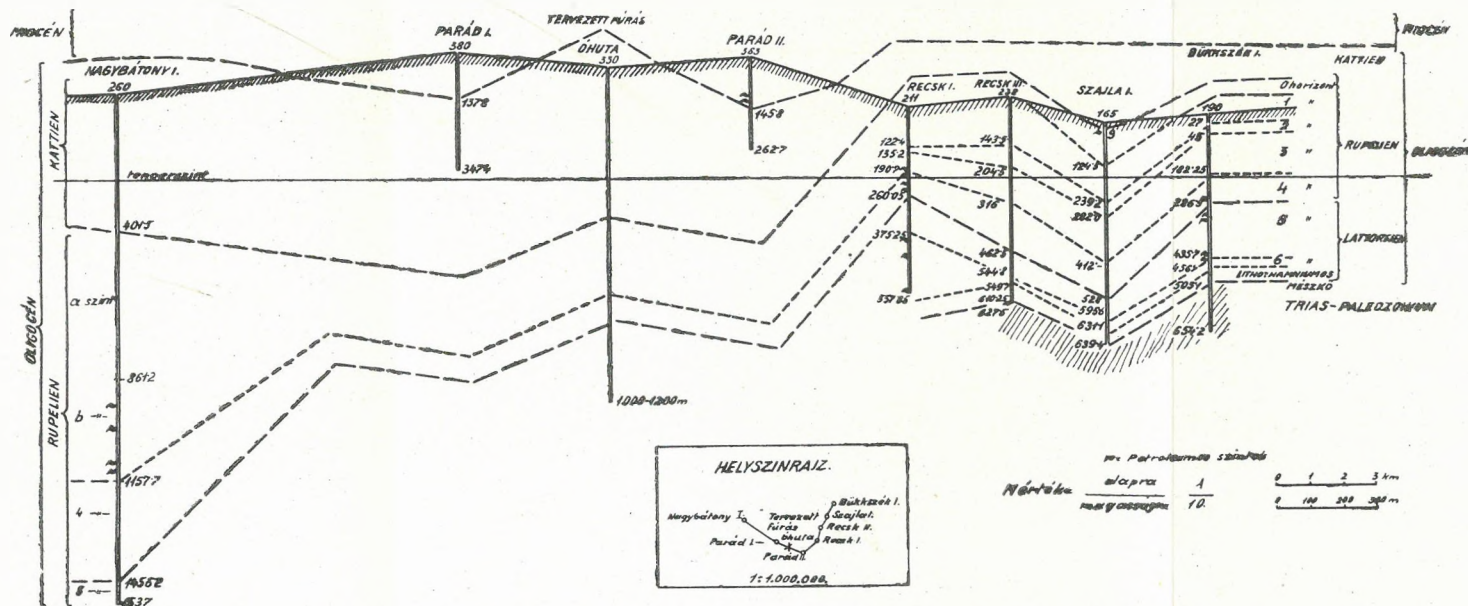

GEOLOGICAL PROFILE OF THE ENVIRONS OF PARÁD-ÓHUTA.

By Ferenc Szentes

GRAFIKUS RÉTEGTANI SZELVÉNY NAGYBÁTONYTÓL - BÜKKSZÉKIG.

Dr. Szentes Ferenc, 1946.

IC STRATIGRAFIC PROFILE FROM NAGYBÁTONY TO BÜKKSZÉK.

By Ferenc Szentes